

Advokaten Agneta

Agneta Gustafsson är advokat på Advokatbyrån Nywa. I Bil & Bostad svarar hon varannan vecka på läsarnas frågor kring juridik, avtalsrätt och bostadsköp.

Om bevisning

Hej Agneta, Jag ser ofta på amerikanska rättegångsfilmer där det argumenteras om olika typer av bevis är tillåtna eller inte. Hur gör man för att bevisa något? Vem är det som skall bevisa en fråga som man inte är överens om?

Med vänlig hälsning,
Viktor

Hej,
Tack för din fråga. Initialt bör betonas att det är stor skillnad på de svenska rättegångsreglerna och reglerna i anglosaxiska länder som USA. Bevisning är en av juridikens svåraste frågor. Olika bevisregler gäller för brottmål respektive tvistemål. I brottmål ska åklagaren styrka att någon har begått ett brott, till exempel stöld, misshandel, bedrägeri eller rattfylleri. Om domstolen anser att åklagaren har bevisat att den tilltalade är skyldig till brottet utdömer domstolen ett straff, till exempel fängelse eller böter.

Till skillnad från brottmål gäller tvistemål tvister mellan enskilda, till exempel privatpersoner och företag. Några exempel på tvistemål och vad som ska bevisas är följande. Har A en fordran mot B eller har B betalt skulden? Är det ett fel i bilen och är i sådant fall felet så allvarligt att köpet kan hävas? Har konsumenten träffat ett avtal med företaget som ringde och sålde en prenumeration? Förelåg det påstådda felet i fastigheten vid köpet eller har det uppkommit senare?

Nedan kommer jag behandla bevisning i tvistemål utifrån frågorna om vad som ska bevisas, vem som är skyldig att föra bevisning och hur bevisning ska föras. När det gäller vad som ska bevisas så är det bara fakta som parterna är oense om som måste bevisas. Om parter i ett tvistemål är överens om att de har ingått ett avtal måste domstolen utgå från detta. Den tvistiga frågan som ska bevisas kan till exempel vara om avtalet avser köp av en ny eller begagnad bil.

Frågan om vem som ska bevisa något regleras av principer om placering av bevisbördan. Här är utgångspunkten att den som påstår en viss sak ska bevisa det som påstås. Denna huvudregel modifieras något av regeln att den som lättast kan bevisa en omständighet normalt har bevisbördan för just den omständigheten. Till exempel måste den som kräver återbetalning av ett lån normalt bevisa att pengar lånats ut. Detta eftersom långivaren har lättast att bevisa att hen fört över pengar från sitt konto till ett annat. Om låntagaren invänder att lånet redan är betalat måste denne av samma anledning lägga fram bevisning som styrker att återbetalning har skett. Dessa regler har dock undantag, till exempel gäller vissa bevislättnader i konsument- och diskrimineringstvister.

I Sverige har vi fri bevisföring. Detta innebär att det är upp till parterna att avgöra hur något ska bevisas. I princip kan vad som helst användas som bevis, till exempel foton, film, dokument, e-post eller kartor. I Sverige finns det inga formkrav på avtal förutom sådana som gäller köp och försäljning av fastigheter och bostadsrätter, vilka ska vara skriftliga. Detta innebär att i alla övriga fall är ett muntligt avtal lika juridiskt bindande som ett skriftligt avtal.

Däremot är det lättare att bevisa innehållet i ett skriftligt avtal.

Förutom skriftliga bevis finns muntliga bevis, det vill säga när någon förhörs om en viss omständighet, till exempel bilens skick och att den hade körts 50 kilometer vid köpet. Personens utsaga är ett bevis som rätten tillsammans med övrig bevisning ska bedöma.

Oavsett hur mycket bevis man lägger fram handlar en rättegång i ett tvistemål i slutändan om hur domstolen värderar den skriftliga och muntliga bevisningen. Precis som fri bevisföring tillämpas även fri bevisvärdering i Sverige. Det innebär att domstolens ledamöter gör en fri bedömning av bevisningens tyngd. Även om bevisprövningen är fri får domstolen inte gå på magkänsla utan ska motivera objektivet varför ett visst bevis anses betydelsefullt eller inte. I domskälen redovisar domstolen hur olika bevis har värderats, till exempel om bilen är ny eller begagnad i exemplet ovan.

Eftersom många faktorer påverkar domstolens bevisvärdering är det svårt att i förväg avgöra hur bevisningen i ett mål kommer att bedömas. Skälet till att till exempel tingsrätt och hovrätt kan komma till helt olika slutsatser i samma mål beror ofta på att domstolarna gjort olika värderingar och bedömningar av den framlagda bevisningen. Vidare är det på förhand svårt att veta vad vittnen kommer att svara på olika frågor.

Komplexiteten kring bevisning är ett av skälen till att man bör anlita sakkunnig hjälp i form av en advokat för att tillvarata din rätt vid en tvist i domstol. Svårigheten att på förhand veta vilken bevisning motparten kommer åberopa, vad vittnen kommer svara samt hur domstolen kommer att bedöma ett visst bevis medför att det i tvistemål kan vara mycket svårt att göra en prognos om utfallet i en tvist.

Avslutningsvis, om du vill se en svensk rättegångsfilm så finns på Youtube och www.domstol.se en pedagogisk film om ett brottmål i tingsrätten som heter "Misshandel på krogen". Om du hellre vill uppleva en rättegång "live" så kan du besöka din närmaste tingsrätt, där de flesta rättegångar är offentliga. Allmänhetens rätt att närvara vid rättegångar är en viktig och grundläggande princip i vår rättsstat. Ta tillvara den rättigheten och besök en domstol, som alternativ till en amerikansk rättegångsfilm.

AGNETA GUSTAFSSON
Advokat,
Advokatbyrån Nywa

Tävling

Testa dina kunskaper om 80-talet

Tre exemplar av det behändiga lilla spelet "Minns du 80-talet?" att vinna i Bil & Bostads sommartävling.

Välkommen tillbaka in i en värld med benvärmare och freestyles!

På 80-talet läste vi Okej och ringde Heta linjen, lyssnade på Nena och fick följa med på Sällskapsresan.

"Minns du 80-talet?" från Kakao förlag är ett frågespel i kortleksformat med 265 pastellfärgade nostalgifrågor att utmana dina vänner med.

VINN SA HÄR:

Skriv till vinn@bilobostad.se och motivera kortfattat varför du vill vinna. Ange "80-talet" som ämne och glöm inte att skicka med din adress. Vi behöver svaret senast 8 augusti.

Oskar Norberg
Foto och styling

mäklarringen

Skolgatan 49, Umeå. 090-14 93 90. www.maklarringen.se

Har du en fråga? Skriv till Agneta!

Om du har funderingar kring bostadsköp, bilköp, juridik eller avtal, skicka din fråga till Agneta på e-postadressen advokaten@nywa.nu.